TURVALLISUUSPOLIITTINEN AKATEMIA

26.–27.10.2017 HELSINKI

WISE Report 4/2017

TURVALLISUUSPOLIITTINEN AKATEMIA
26.-27.10.2017

KONFLIKTINRATKAISUN JA RAUHANRAKENTAMISEN VIITEKEHYKSEN ASETTAMINEN

Laajan turvallisuuden verkosto WISE järjesti perinteisen vuosittaisen ajankohtaisia turvallisuuskysymyksiä käsittelevän Turvallisuuspoliittisen Akatemian 26.-27.10.2017 Kulttuurikeskus Sofiassa Helsingissä. Akatemiaan osallistui lähes 40 osanottajaa. Tämän vuoden Akatemiassa keskusteltiin erityisesti kriisinhallinnasta ja rauhanrakentamisesta: tämän hetken tilanteesta, tulevaisuuden haasteista ja Suomen roolista. Akatemiassa pyrittiin etsimään uusia näkökulmia kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kehittämiseen.

KOKONAISVALTAINEN KRIISINHALLINTA: KUKA TEKEE MITÄ JA MILLOIN?

KALLE LIESINEN, kriisinhallinnan asiantuntija

Kriisinhallinnan asiantuntija, eversti evp. Kalle Liesinen aloitti puheenvuoronsa rauhanrakentamisen viitekehyksestä. YK:n päätöslauselman 2086 (2013) mukaan on saavutettava koherenssi ja integraatio rauhaanpakottamisen, rauhanturvaamisen, rauhanrakennuksen ja kehityspolitiikan välillä, jotta tehokas vastaus konfliktin jälkeiseen tilanteeseen on mahdollinen.

Olennaisena hän piti operaation mandaattia. YK:n toimeksiantojen myöntäminen maille ja alueellisille organisaatioille on yleistynyt, mutta mikäli turvallisuusneuvosto kuitenkin pidättäytyy myöntämästä mandaattia,

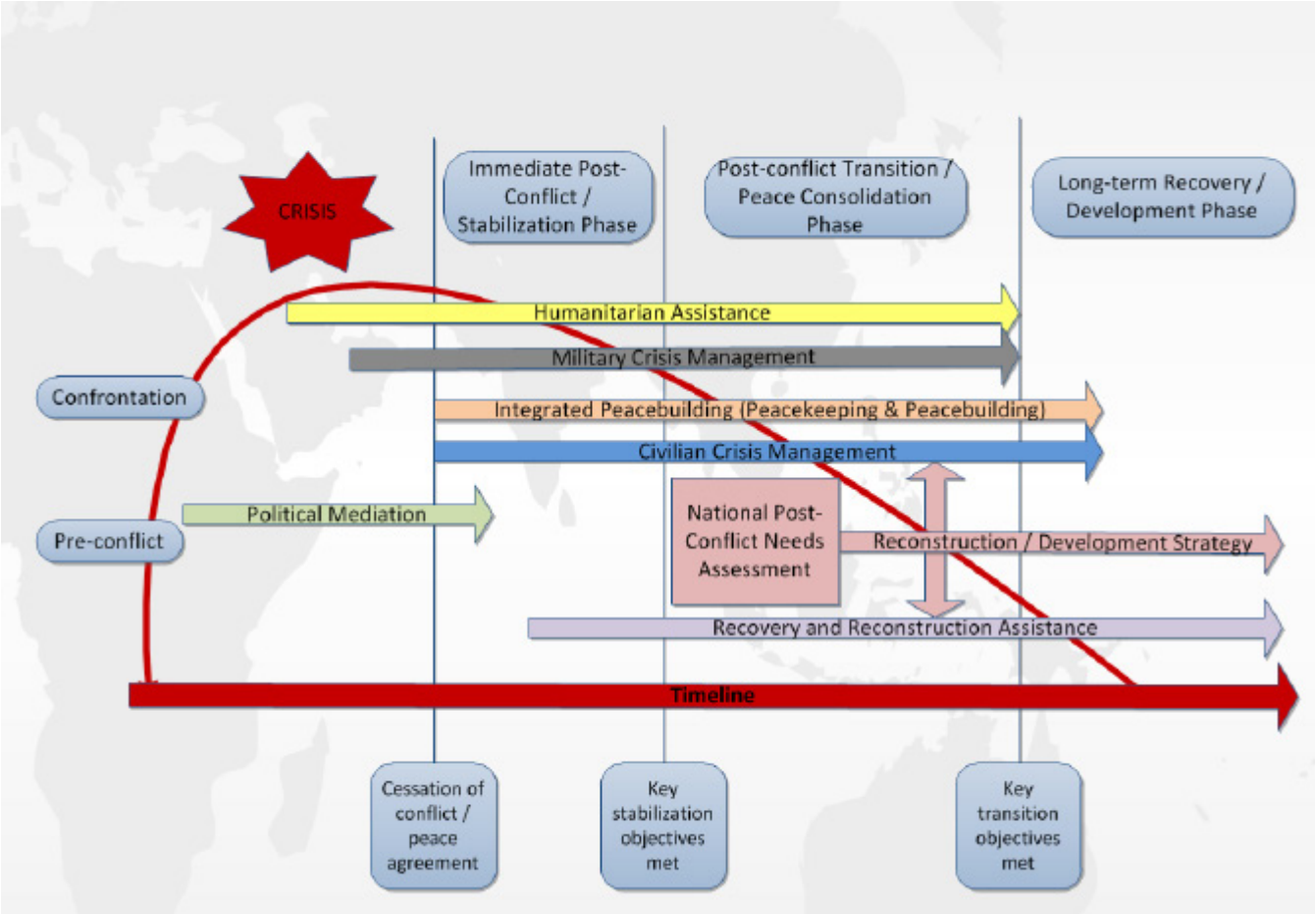

syntyy usein ”halukkaiden koalitioita”. Rauhanprosessien tiedetään jo nyt muutenkin kestävän useita vuosia, jopa vuosikymmeniä. EU ja jotkut muut maat saivat poikkeuksellisesti aikaan Acehin rauhanprosessin kahdessa vuodessa, joka prosessi kuitenkin jossain muodossa jatkuu silti yhä.

EXAMPLES OF TIMEFRAME IN THE INTEGRATED CRISIS MANAGEMENT ©Kalle Liesinen

Rauhanprosessin kokonaisuus seuraa pääpiirteittäin seuraavia vaiheita:

1. Humanitaarinen apu. Puolueettomuus ja heikointa autetaan ensin -periaate ovat humanitaarisen avun tärkeimpiä piirteitä.
2. Sotilaallinen kriisinhallinnan tavoitteena on saada aikaan rauhansopimus tai aselepo.
3. Vakauttamisvaiheessa pyritään vähentämään tappamista. Huomioitavaa on, että väkivalta voi muuttaa kuitenkin muotoaan. Acehissa sotatila piti ihmisiä aloillaan, mutta rauhansopimuksen jälkeen väkivaltaiset mellakat, kostotoimet ja paikalliset konfliktit lisääntyivät. Rauhanturvaaminen ja rauhanrakentaminen ovat vakauttamisvaiheen keinoja.
4. Siviilikriisinhallinta. Terminä eurooppalainen, mutta on osa kehitysyhteistyötä esim. Yhdysvalloissa. Liesinen painotti tarvetta kehittää siviilikriisinhallintaa enemmän hallinnon rakentamiseen kuin sotilastyyppiseen

tarkkailuun.
5. Välitön toipuminen (immediate recovery): perusinfrastruktuurin rakennus, esim. sataman avaaminen toiminnalle. Tapahtuu usein kahdenvälisenä toimintana tai jonkun valtion aloitteesta.
6. Transitio ja konsolidaatiovaihe, hallinnon luovutus paikallisten johtoon.
7. Jälleenrakennusstrategia. Ajoitus strategian viemiseksi käytäntöön tulisi hoitaa nopeasti. Rauhan syntyessä rahaa jälleenrakennukseen on käytössä vähän aikaa.
8. Transitiotavoitteet. Kun olennaisimmat tavoitteet on saavutettu, tapahtuu luovutus paikallisten käsiin.
9. Exit-strategian implementointi.
10. Humanitaarisen avun ja sotilaallisen kriisinhallinnan vetäytyminen.
11. Rauhanrakennus- ja siviilikriisinhallinnan vetäytyminen ja luovutus paikallisille.
12. Kehitysyhteistyö jatkuu ja ottaa ohjat.

Kriisinhallinnan koko kenttää kuvaa Liesisen mukaan neljä pilaria: sotilaallinen kriisinhallinta, humanitaarinen apu, siviilikriisinhallinta sekä kehitysyhteistyö.

Kaikkia näitä läpileikkaavina teemoina hän esitteli siviilien suojelun, gender-kysymykset, ihmisoikeudet, inhimillisen turvallisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen. Liesinen näki läpileikkaavina toimintoina turvallisuussektorin reformin (SSR) sekä aseidenriisunnan, demobilisaation ja reintegraation (DDR). Ongelmana kriisinhallinnan rahoituksessa ovat kohdennetut rahoitukset, jolloin esimerkiksi kehitysyhteistyörahoitusta ei voida käyttää turvallisuustilanteen kehittämiseen. Tällöin kehitysyhteistyö ei tavoita kaikkein köyhimpiä, koska konfliktialueille ei sotatilan vuoksi ole pääsyä. Liesisen mukaan avun toimittaminen vaatii aina ensin turvallisuustilanteen takaamisen sotilaallisen kriisinhallinnan keinoin.

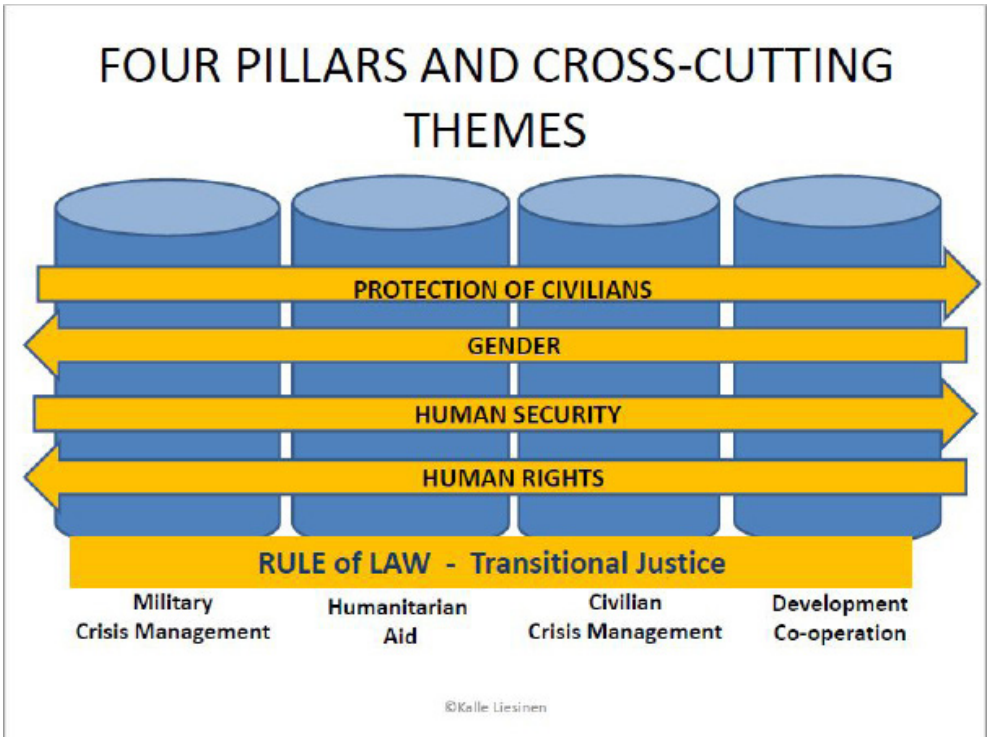

Kansainvälisen yhteisön rooli siviilikriisinhallinnan puolella on alunperin ollut rakentaa yhteiskunnan perusrakenteita ja paikallishallintoa. Hyvään lopputulokseen pääseminen edellyttäisi yhä toiminnan kehittämistä. Sotilaallisen kriisinhallinnan päätehtävänä on sotilaallisin toimin lopettaa väkivaltaisuudet ja sotatoimet. Kriisinhallinnan kenttätoimissa on kuitenkin havaittu yhä kasvava tarve siviilikriisinhallinnalle. Konfliktialueilla paikallisväestön on huomattu pääsevän parempaan yhteyteen siviilikriisinhallintatoimijoiden kuin sotilasjoukkojen kanssa.

Humanitaaristen organisaatioiden haasteena on puolueettomuus. Operatiivisen ja periaatteellisen puolueettomuuden vaatimuksen takana on ymmärrys paikallisesta omistajuudesta ja ansaintaketjuista. Talous ja valtamekanismit sekä rikollisuuden osuus yhteiskunnassa tulisi ymmärtää.

Tulevaisuudessa tiedotus on yhä merkittävämmässä osassa kriisialueella toimittaessa. Lukutaidottomuus erityisesti haastaa viestimään selkokielisesti, jotta ylimääräisiltä konflikteilta vältyttäisiin. Myös uusiin manipulaatiostrategioihin vastaaminen on osoittautumassa tärkeämmäksi. Organisaatiot eivät voi odotella reaktiivisella kannalla, vaan toimien konfliktialueilla täytyy olla yhä nopeampia ja tehokkaampia.

* * *

SIVIILIT KRIISEJÄ HALLITSEMASSA

VESA KOTILAINEN, ylitarkastaja, sisäministeriö

Vesa Kotilainen käsitteli puheenvuorossaan siviilikriisinhallinnan järjestämistä ja järjestämisvastuuta Suomessa. Siviilikriisinhallinta tähtää kriisialueiden vakauttamiseen kehittämällä kohdemaiden viranomaisten omaa kapasiteettia. Kouluttamisen ja neuvonannon kautta vahvistetaan mm. oikeusvaltiokehitystä sekä poliisin ja tullin toimintaa. Myös monitorointi on keskeisessä osassa.

Ulkoministeriö päättää mihin tehtäviin halutaan asiantuntijoita lähettää. Sisäministeriö puolestaan vastaa kansallisesta valmiudesta lähettää näitä asiantuntijoita. Kriisinhallintakeskus CMC hoitaa SM:n alaisuudessa koulutuksen, rekrytoinnin, varustuksen ja toimii työnantajana. Työn rahoittamiseksi UM:n budjetti on (2017) 14,6 miljoonaa euroa ja SM:n 1,4 miljoonaa. Lisämäärärahoja toteutusta varten tarvitaan, sillä myönnetty rahoitus ei tahdo riittää.

Suomi toimii nykyisellään toiseksi suurimpana siviilikriisinhallinnan maana EU:n missioissa väkilukuun suhteutettuna. Lähetettyjä on 120, joista noin puolet on poliiseja. Joukossa on paljon kansalaisjärjestöjen ja yksityissektorin edustajia sekä freelancereita. EU:n siviilikriisinhallinnan painopisteet ovat siirtyneet pois Balkanilta ja Afganistanista. Nyt toimitaan mm. Saheliin alueella ja Somaliassa. Uusi missio on vastikään perustettu Irakiin. EU on aktiivinen myös Ukrainassa ja yhä myös Georgiassa.

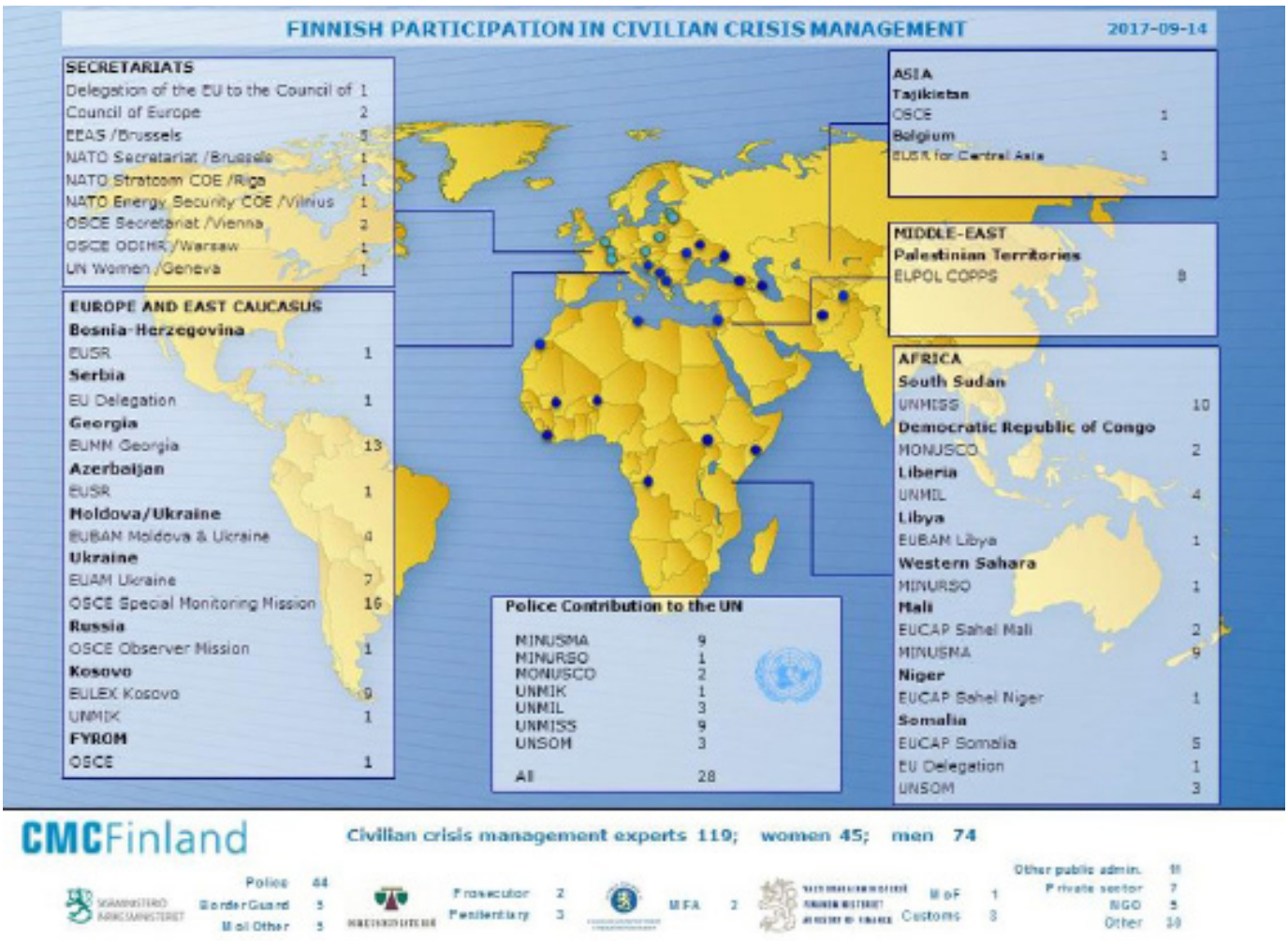

ETYJin nykyinen, varsin suuri merkitys kriisinhallinnan tehtävissä johtuu sen keskeisestä roolista Ukrainan kriisissä. Muuten ETYJin toiminnassa on nähtävissä eräänlaista hiipumista: kenttämissioita on muutettu projektitoimistoiksi tai kokonaan suljettu.

Tuki YK:n päätöslauselman 1325 toimeenpanolle on keskeistä Suomen siviilikriisinhallintatoiminnassa. Suomalaisista asiantuntijoista yli kolmasosa on naisia, ja kolme suomalaista naista toimii myös operaation

päällikkönä. Naisten saaminen siviilikriisinhallinnan tehtäviin on erittäin tärkeää, sillä naiset voivat huomattavasti tehokkaammin tukea konfliktialueiden naisten osallistamista sekä naisiin ja lapsiin kohdistuvien rikosten tutkintaa ja tutkinnan kehittämistä.

Esimerkkeinä suomalaisten osallistumisesta siviilikriisinhallintaoperaatioihin Kotilainen mainitsi, että Ukrainassa (EUAM ja SMM) toimii nykyisin kuusi suomalaista tarjoamassa strategista neuvonantoa korkealla tasolla sekä 15 tarkkailijaa valvomassa Minskin sopimuksen toimeenpanoa ja tulitaukoa sekä ihmisoikeusrikkomuksia. UNMISS-operaatiossa Etelä-Sudanissa toimii 10 suomalaista (operaatiovahvuus 17.000, joista poliiseja 1.600), sisältäen kolmen hengen seksuaalirikosten selvittämiseen erikoistuneen tiimin.

Tulevista operaatioista Kotilainen mainitsi vuoden 2017 lopulla käynnistyvän EU Advisory Mission Iraqin, joka tulee tarjoamaan strategisen tason neuvonantoa siviiliturvallisuussektorin reformityöhön. Kaksi suomalaista on valittu operaation ja he sijoittuvat neuvonantajiksi terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen työhön.

Tulevaisuuden haasteina hän esitti miten terrorismin, kyberuhkien ja muuttoliikkeen ongelmiin voitaisiin vastata siviilikriisinhallinnan keinoin? Miten vahvistetaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa? Ilman esimerkiksi talouskehitystä eivät siviilikriisinhallinnan avulla saavutetut edistysaskeleet ole pysyviä. Missiopaikoista vain 75% on täytetty, missiot toimivat siis vajaatehoilla, jolloin on vaikea täyttää tavoitteita. Operaatioissa tullaan tarvitsemaan yhä enemmän sisäisen turvallisuuden asiantuntijoita.

Missioiden varustamisesta ja turvallisuudesta käytiin keskustelua. Onko tarvittaviin varusteisiin mahdollisuus hakea enemmän rahoitusta? Sotilaille myönnettävien rahoitusten määrä on nykyisellään kymmenkertainen. Siviilikriisinhallintalakityöryhmään esitettiin ehdotusta varuste- ja työkalukysymyksistä. EU:lla on ratkaisuksi suunnitteilla yhteinen varusvarasto, josta varusteet turvallisuuteen liittyen missioille toimitettaisiin. Otetaanko missioille jatkossa enemmän asiantuntijoita, joilla on ammattinsa puolesta kyky paremmin huolehtia turvallisuudestaan?

* * *

MITEN JA MIKSI RAUHAA RAKENNETAAN JA VÄLITETÄÄN?

ANISA DOTY, vanhempi rauhantyön asiantuntija, Kirkon ulkomaanapu

Rauhantyö tapahtuu täällä, tässä ja nyt konkretisoi Anisa Doty Kirkon ulkomaanavusta omassa puheessaan. Rauhaa rakennetaan yhdessä alueellisesti, maittain, missioittain, kotoa/työpaikoilta/kouluista käsin. Joko

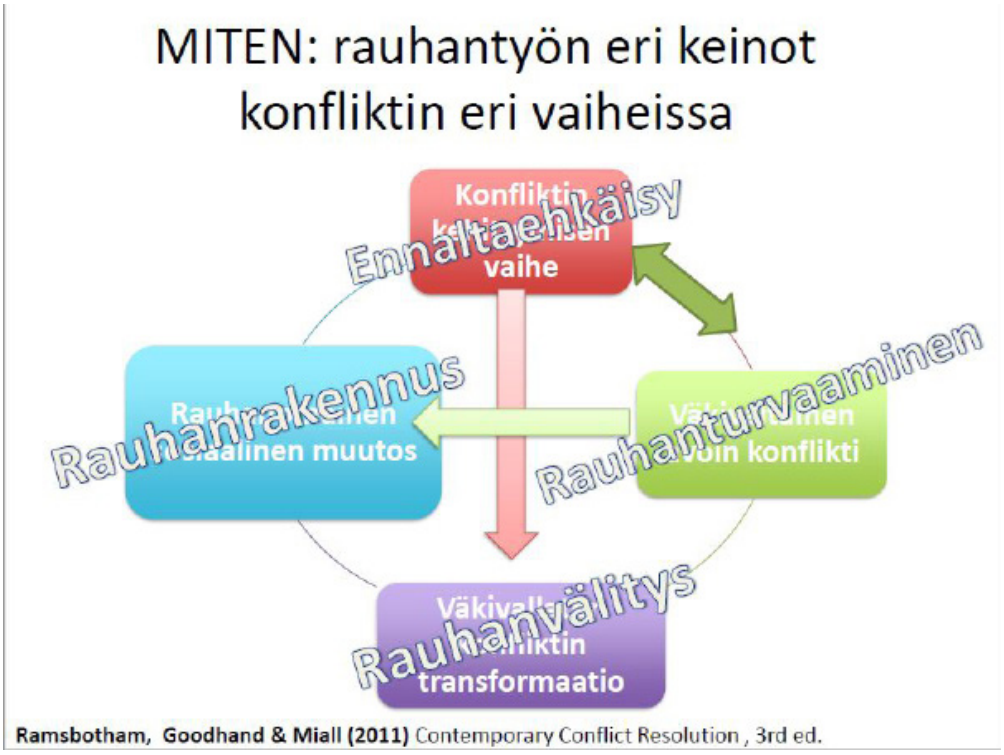

Ramsbotham, Goodhand & Miall (2011) Contemporary Conflict Resolution , 3rd ed.

Konfliktista selviämiseen kuuluu useita vaiheita. Onko näiden kaikkien läpikäyminen tarpeellista? Tärkeintä on kuitenkin ymmärtää rauhantyön osiot osana laajempaa kokonaisuutta. Rauhantyön tekijöiden on ajateltava muita rauhantyötä tahoillaan tekeviä ja ymmärrettävä komplementaarisuuden merkitys.

Kestävän rauhan rakentaminen vaatii monia lähestymistapoja. Doty käytti esimerkkinä Michael Lundin vuonna 2001 julkaiseman teoksen "A Toolbox for Responding to Conflict and Building Peace" ajatusta, että rauhaa on rakennettava kuin taloa. Kestävän rauhan rakentamisen työkaluja ovat mm.

- valtioiden välinen diplomatia
- oikeusperustaisuus ja juridiset keinot
- sotilaallinen kriisinhallinta
- taloudelliset keinot, mm. pakotteet
- humanitaarinen apu
- politiikan ja hallinnon keinot: demokratiatuki sekä puolueiden ja kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen
- viestinnälliset keinot ja koulutuksen vahvistaminen

Kontekstuaalisuuden merkitys rauhantyössä on tärkeää. Ei ole olemassa yhden koon rauhantyötä. Suunnittelussa ensisijaista ovat kontekstista nousevat tarpeet ja tavoitteet. On syytä muistaa, että mitä hauraampi tilanne on, sitä nopeammin konteksti muuttuu. Tämä vaatii syvällisempää toimintaympäristön tuntemusta. Jokainen konfliktikonteksti on erilainen ja muodostaa omanlaisensa systeemin, missä kaikki vaikuttaa kaikkeen. Systeeminen ajattelu ja analyysi muodostuvat tulevaisuudessa merkittäviksi myös rekrytoinnissa.

Toimijoilta vaaditaan läpinäkyvyyttä, luotettavuutta ja rehellisyyttä. Läpinäkyvyys edellyttää aktiivista kommunikointia, jossa selitetään toimien tarkoitusta. Itsekriittisyyden merkitys korostuu. Sosiaaliset taidot ovat avainasemassa kentällä. On tärkeää tuntea kohdemaan historia, sen kipupisteet, yhteisön sanattomat toimintatavat ja kunnioittaa niitä. Rehellisyyden merkitystä ei liikaa voi korostaa, koskaan ei ole varaa jäädä kiinni valheesta. Konfliktia Doty ei pitänyt huonona asiana. Keskiössä on tapa, jolla me sen kohtaamme.

(Kuva: John Paul Lederach & Katie Mansfield © 2010 Kroc Institute for International Peace Studies)

* * *
* * *
* * *

KOKEMUKSIA KENTÄLTÄ

Ulkoministeriön siviilikriisinhallinnan johtava asiantuntija Pia Stjernvall kertoi kokemuksistaan kentällä muistuttaen, että on erittäin tärkeää tuntea mission perustamisen kaikki vaiheet. Mandaatin tunteminen on avainasemassa. Myös EU:n kriisinhallintaketjuun on hyvä tutustua. Luottamuksellinen keskustelu kenttäkokemuksista osallistujien kesken käsitteli laajasti kriisinhallintatehtävien kokonaisuutta.

* * *

SUOMI VÄLITTÄMÄSSÄ RAUHAA: NAISET JA LAPSET ETUSIJALLA

JUTTA URPILAINEN, kansanedustaja, ulkoministerin rauhanvälityksen erityisedustaja

Tänä syksynä ulkoministerin rauhanvälityksen erityisedustajana aloittanut kansanedustaja Jutta Urpilaisen työn painopisteenä on erityisesti naisten ja nuorten saaminen mukaan rauhanprosesseihin. Maantieteellisenä fokusalueena on erityisesti Afrikka, jossa nuoria on jopa puolet 1,2 miljardin väestöstä. Väestömäärä tulee vielä tuplaantumaan, joten on erityisen tärkeää saada nuoret mukaan kestävän rauhan tukemiseksi. Urpilainen kuvaili itseään tehtävässä enemmän viestinviejänä kuin perinteisenä rauhanvälittäjänä.

Rauhanvälitys on valittu yhdeksi Suomen ulkopolitiikan kärkiteemaksi. Vuonna 2011 valmistui rauhanvälityksen toimintaohjelma ja 2016 turvallisuuspoliittinen selonteko. Tärkeitä teemoja ovat inklusiivisuus, kansalaisyhteiskunnan rooli, naisten osallistaminen ja huomioiminen, nuoret, uskonto/kulttuuridiaologi sekä paikallinen omistajuus. Merkittävänä pidetään kansallisen rauhanvälityskapasiteetin vahvistamista ja koulutusta.

Suomi toimii rauhanvälityksen edistämiseksi järjestöjen kautta (YK, ETYJ, EU, AU) sekä tukemalla ja rahoittamalla kansalaisjärjestöjä (CMI, FELM, KUA, kansainväliset järjestöt).

Hankeyhteistyön arvo on 7-9 miljoonaa euroa vuodessa. Suurimpana yksittäisenä kumppanina on CMI. Suurimmat hankkeet ovat Syria Initiative (FELM), Syrian Voices (EIP) ja Myanmar. Kolumbia esiintyy vielä kysymysmerkkinä. Suurlähetystö on jo perustettu Bogotaan. Nyt pohditaan voisiko Suomi lähteä rahoittamaan Kolumbian rauhanprosessia muiden pohjoismaiden tapaan?

YK:n päätöslauselma 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" on käänteentekevä. Naisia ei nähdä vain uhreina, vaan myös aktiivisina toimijoina, joilla on oikeus osallistua rauhanrakennukseen ja konfliktien ehkäisyyn.

Pohjoismaissa on rakennettu naisrauhanvälittäjäverkostoa vuodesta 2015 tavoitteena edistää naisten valintaa rauhanvälitystehtäviin ja huomioida sukupuolinäkökulmaa rauhanprosesseissa. Verkostoon kuuluu kahdeksan suomalaisjäsentä. Alueellisia vastaavia verkostoja on syntymässä myös muualle maailmassa.

YK:n päätöslauselman 2250 ”Nuoret, rauha ja turvallisuus” painopisteinä ovat osallisuus, suojelu, ennaltaehkäisy, kumppanuudet ja aseidenriisunta. Olisiko perusteita myös 2250-toimintaohjelmalle? NOV2017 EU -huippukokouksen teemana on tänä vuonna nuoret ja työllisyys. Suomi on sisällyttämässä delegaatioon yhden nuoren osallistujan.

Urpilainen esitti tulevaisuuden kysymyksinä mitä konkreettista Suomi voisi tehdä Afrikan mantereella? Olisiko infrastruktuurin tarjoaminen avain dialogin synnyttämiseen? Miten rahoitus seuraisi näitä painotuksia? Missä järjestöt ja toimijat voisivat vielä kehittää toimintaa?

Rauhanvälityksen käytännön toiminta sijoittuu paljolti nyt järjestöjen harteille. Miten toimintaa voisi kehittää valtiontasolla? Löytyisikö kriisinhallinnan ja rauhanvälityksen synergiasta kehittämistä? Kaikkien toimijoiden yhteistoimintaa tarvitaan niin kohdemaassa kuin kotimaassakin. Rauhanvälityksen tietokanta tarvittaisiin ylläpitämään ja tekemään näkyväksi Suomen olemassa olevaa rauhanvälitystoimintaa. Suomen rahoittaman rauhanvälityskentän rahoituksen määrä on tällä hetkellä 13 miljoonaa euroa, jonka Urpilainen koko liian pieneksi nykyiseen tarpeeseen nähden. Kestävän rauhan rakentaminen on myös juurisyihin puuttumista eli kehitysyhteistyötä, jota rahoitetaan paljon runsaammin. Kehitysyhteistyömääräleikkaukset ovat olleet hänen mielestään virhe ja niiden vaikutukset ovat olleet dramaattiset esimerkiksi tyttöjen aseman edistämisessä. Ulkopolitiikan painopisteen ja strategian rakentamiseksi tarvitaan ehkä laajempaa poliittista konsensusta.

* * *

HAURAIDEN VALTIOIDEN RAUHANRAKENTAMISEN JA KRIISINHALLINNAN HAASTEET

DAVID KORPELA, kehityspolitiikan neuvonantaja, konfliktit ja yhteiskuntakehitys, ulkoasiainministeriö

Konfliktilla on aina merkittävä taloudellinen vaikutus valtiolle. Ensimmäisen vuoden aikana menetetään jo 8,5% BKT:sta. Seuraavina vuosinakin vaikutus on vielä 4%. Vuoteen 2016 mennessä päättyneet konfliktit olivat kestäneet keskimäärin 26 vuotta. Siviilikuolemat konfliktien aikana ovat kaksinkertaistuneet vuoden 2010 jälkeen.
Pakolaisuus on myös tuplaantunut 65,6 miljoonaan ihmiseen. 55% pakolaisista tulee Afganistanista, Etelä-Sudanista ja Syyriasta.

Konfliktit ovat muuttaneet muotoaan siirtymällä maalta kaupunkeihin. Nyt kirkot ja moskeijat ovat yhä useammin väkivallan kohteina. Politiikalla on jopa 50% osuus tapahtuneisiin väkivaltaisuuksiin erityisesti Afrikassa. Huono johtajuus ja hallinnon vajavaisuus lisäävät konflikteja. Uhreista tulee myös helpommin väkivallan käyttäjiä, jopa 40% todennäköisemmin. Naiset, tytöt ja nuoret kärsivät väkivallasta kaikkein eniten.

Fund for Peace Fragile States Indexin mukaan (2017) Suomi on maailman kaikkein vakain maa. Suomen kehitysyhteistyössä hauraimmat maat saavat tukea, mutta suurimpina tuen saajina ovat melko vakaat partnerimaat kuten Tansania ja Nepal. Kriisinhallinnan painopiste on sen sijaan lähimpänä Suomea Ukrainassa. Ajan hermolla pysymiseksi tarvittaisiin enemmän satsauksia etelään.

On tärkeää löytää keinoja vastata terrorismin haasteisiin. Ilmiö ei häviä, jollei päästä jollain tasolla neuvottelupöytään. Esimerkiksi Etelä-Sudanissa ei koskaan ole ollut toimivia hallintorakenteita. Somaliassa ei myöskään ole ollut paikallishallintoa, ministeriöt ovat pieniä ja demokratian toiminen tätä kautta on erittäin haastavaa.

Kirjallisen lainsäädännön ja oikeuslaitoksen synnyttäminen ei-kirjalliseen kulttuuriin asettaa suuria haasteita. Instituutiot on määritelty tämän kautta toteuttamaan annettua mandaattia luottamusperusteisesti. Miten

luottamus synnytetään nollasta yhteiskunnassa, joissa yhteisiä lakinormeja ei tunneta? Haasteina Korpela esitti pitkät hallinnonrakennusprosessit, jotka vaativat paljon resursseja, rahaa ja asiantuntijuutta. On otettava huomioon, että vuosikymmeniä hallinneiden vahvojen johtajien jälkeen puoluepolitiikkaan lähtö voi myös lisätä konfliktiherkkyyttä. Korruption vaikutus monin paikoin tuo oman lisänsä. Valtaeliitti on vuosia voinut tukeutua hallitsemaansa järjestelmään. Millaisin keinoin läpinäkyvyyteen voitaisiin vaikuttaa jo mahdollisimman varhain?

Sosiaalisen median ratkaisuja hän piti merkittävänä yhteiskuntaan liittyvänä muutoksena, johon tulisi yhä enenevästi kiinnittää huomiota. Terroristijoukoissa osataan jo vaarallisen hyvin hyödyntää sosiaalista mediaa viestintä- ja pelonlietsontakanavana. Miten me löytäisimme avaimia kääntää yhteiskuntaa taas toiseen suuntaan?

Konfliktinehkäisyn näkökulmaan palattiin vielä lopuksi. Usein voidaan jo etukäteen nähdä merkkejä konfliktin synnystä, mutta tilanteeseen päästään puuttumaan liian myöhään. Kehitys ei onnistu ilman turvallisuutta, mutta turvallisuus ilman kehittymistä on vain
väliaikaista.

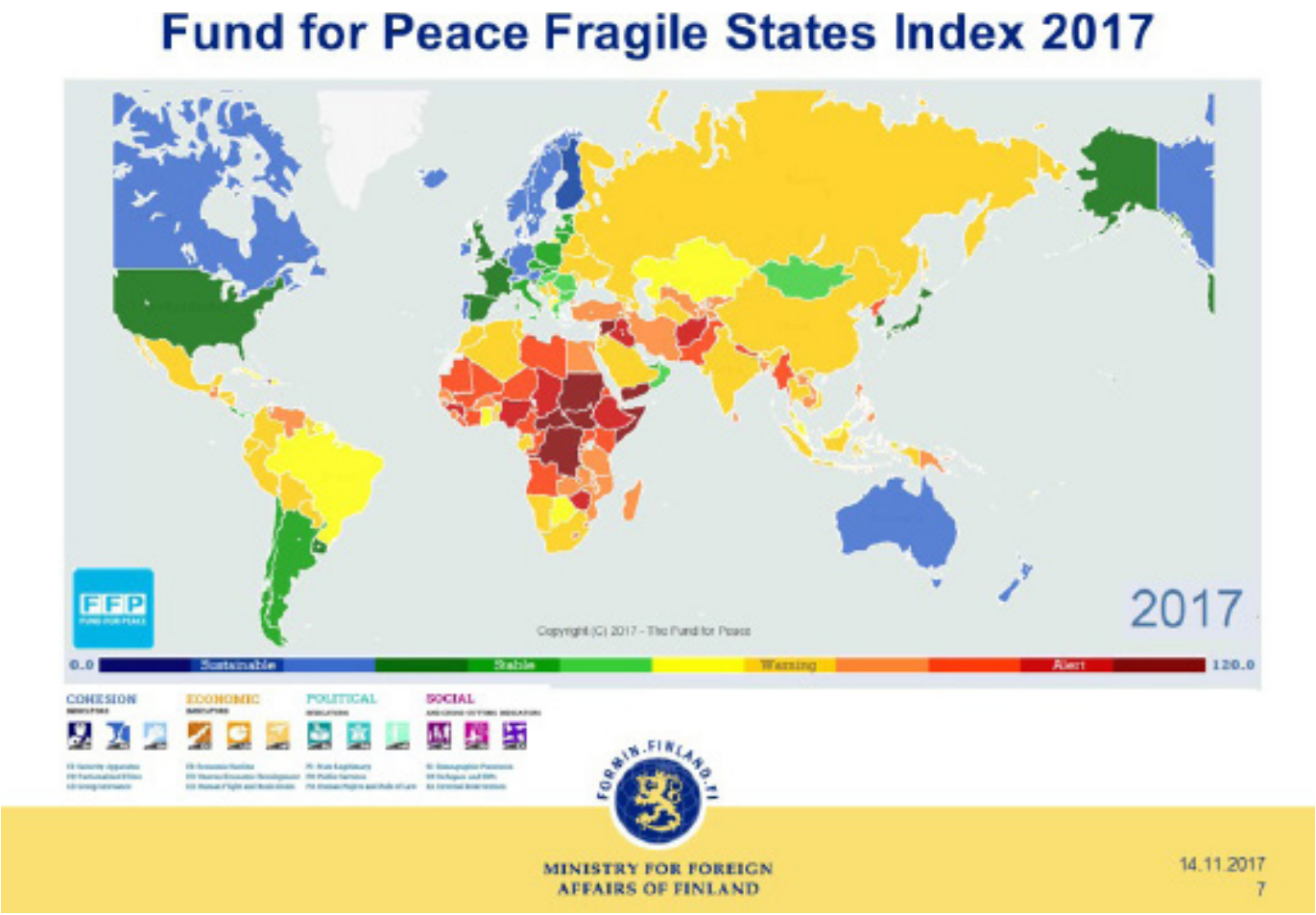

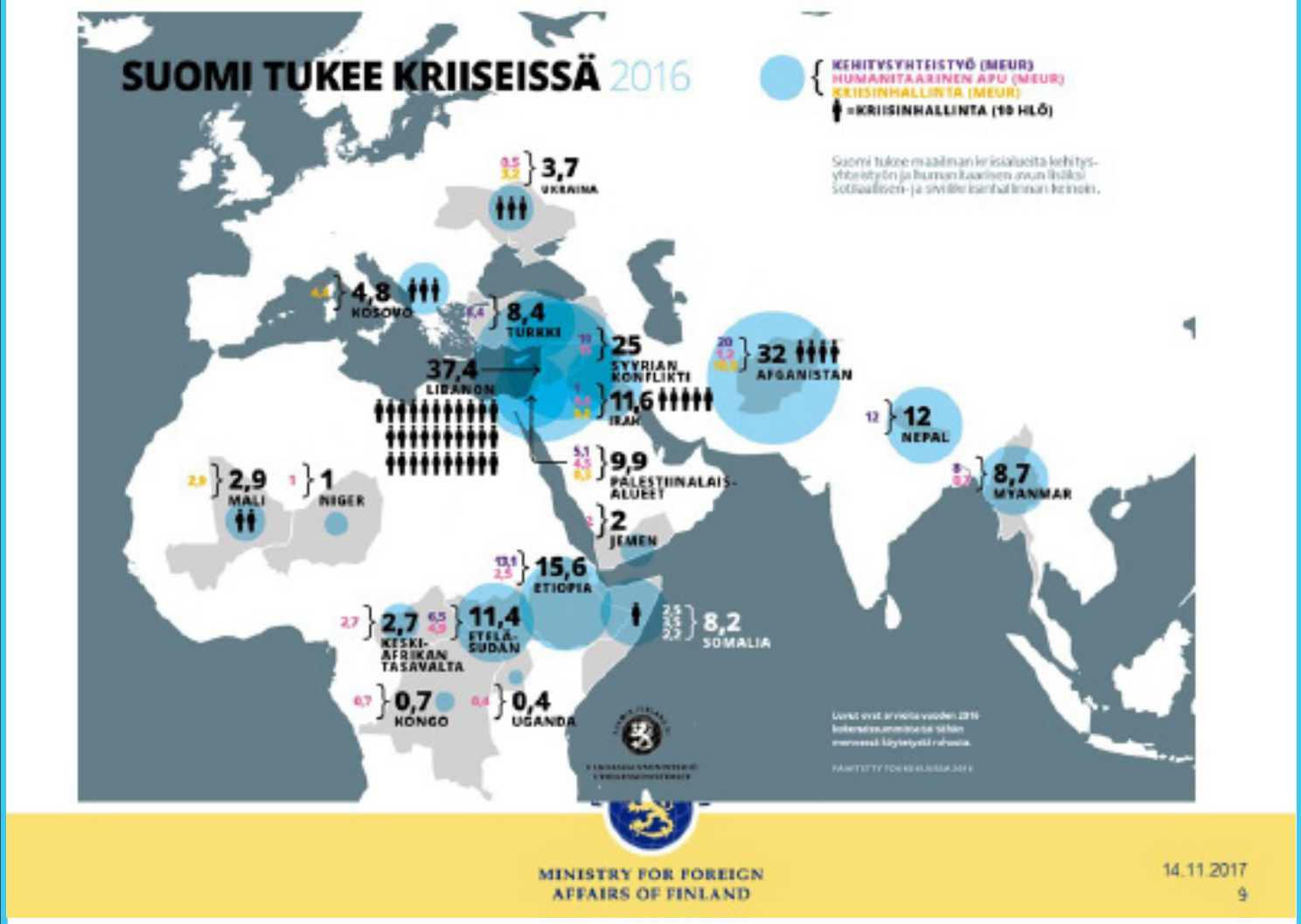

* * *

KRIISINHALLINNAN HAASTEET 2020-LUVULLA

JYRKI RUOHOMÄKI, kehityspäällikkö, Kriisinhallintakeskus

Kriisinhallinta tulee kohtaamaan uudenlaisia haasteita tulevaisuudessa. Anokratioiden osuus on kasvamassa, näissä on piirteitä niin demokratioista kuin autokratioistakin oli Kriisinhallintakeskuksen kehityspäällikön Jyrki Ruohomäen viesti. Epätyypillisen valtiorakenteen (esimerkiksi Libya) olemassaolo asettaa kriisinhallinnan asiantuntijat uusien kysymysten äärelle perinteisen ihannoidun länsimaisen demokratian sijaan.

Tulevaisuudessa kriisinhallinnan painopisteenä on Afrikka. EU:n kannalta tässä on valtavaa potentiaalia ja toisaalta myös riskejä. Erityisesti ilmastonmuutos, demografia, rajat ylittävä rikollisuus, radikalisoituminen, resilienssin ongelmat ja hallintoon liittyvät väkivaltaisuudet ovat osallisina epävarmuudessa.

Suomen mahdollisuutena kriisinhallinnassa nähdään järjestötyö, asiantuntemuksen kehittäminen vastaamaan tulevaisuuden kriiseihin sekä tulevaisuuden tarve kriisinhallinnan ja rauhanvälityksen asiantuntijoiden kokonaisvaltaiselle osaamiselle.

Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden puuttuminen on havaittu ongelmaksi. Resursseja on valjastettu terrorismin vastustamiseen ja muuttoliikkeen hallitsemiseen. Poliittinen elementti puuttuu. Ruohomäen mukaan kriisinhallinnassa on osana EU:n sisäpolitiikkaa pyritty liian vaatimattomiin tavoitteisiin, jolloin konfliktien juurisyyt ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Tulevaisuudessa missioiden on hänen mukaansa toimittavat ketterämmin. Pienemmillä, strategisemmilla operaatioilla pystytään vaikuttavammin saavuttamaan onnistumisia. Muuntautumiskykyä tarvitaan.

Muutosten aikaansaamista Ruohomäki esitteli jo suunnittelupuolelle tärkeänä. Muidenkin kuin sotilas- tai poliisitaustaisten asiantuntijoiden käyttäminen laajentaisi tuntuvasti näkemystä toteutuksesta. Mandaattien joustamattomuuteen ei useinkaan löydy poliittista halua muutoksesta. Joka tapauksessa tulevaisuuden asiantuntijan on oltava entistä koulutetumpi ja monitaitoisempi.

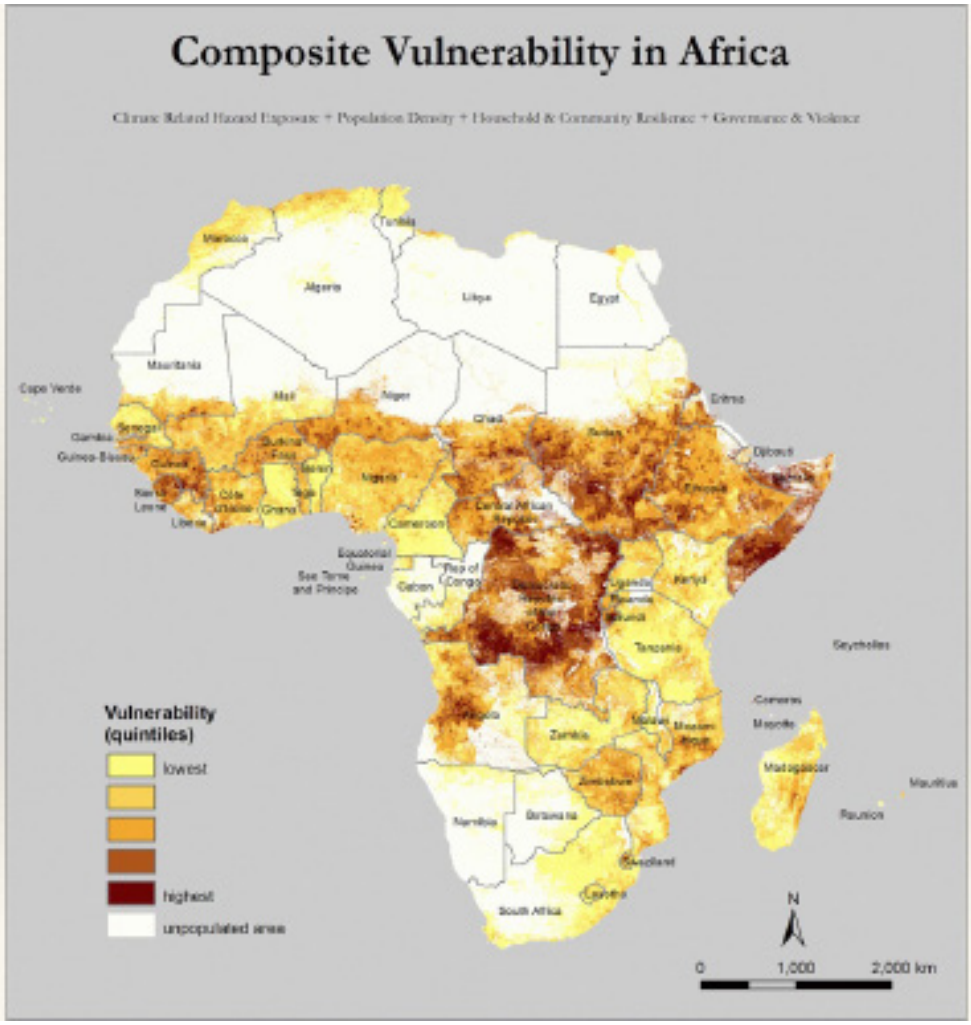

* * *

RAUHANTYÖN PÄIVITTÄMINEN 2020-LUVULLE
MARIA MEKRI, toiminnanjohtaja, SaferGlobe

Puheenvuorossaan rauhantyön päivittämisestä tulevaisuutta varten SaferGloben toiminnanjohtaja Maria Mekri esitteli aluksi juuri julkaistua SaferGloben laatimaa Suomen asevalvontaraporttia. Mihin aseita viedään ja millaisiin olosuhteisiin, herätti runsaasti keskustelua.

Rauhantyön tarpeeseen vaikuttavina isoimpina tekijöinä hän nosti esiin ilmastonmuutoksen ja konfliktien vaikutuksen. Trendinä konfliktien synnyssä tullee olemaan enemmän paikallisuus kuin valtiollisuus, myös etnisten konfliktien määrän ennustetaan laskevan. Sen sijaan suljetuissa ryhmissä epärationaalisuus, halu vain tappaa lisääntyy. Eriarvoisuuden ja epäonnistuneiden kotouttamistoimien aiheuttamaa radikalisoitumista Mekri piti myös riskinä konfliktien lisääntymiselle.

Rauhantyön trendeinä hän näki kustannustehokkuuden. Vaikuttavuuden riittävä saavuttaminen on tällöin

avainasemassa. Mikä Trumpin ja Brexitin vaikutus on rauhantyölle?

Kentällä paikallista osaamista ja osallistumista tulisi korostaa pysyvien lopputulosten aikaan saamiseksi. Kehitysyhteistyön ja kriisinhallinnan yhdistäminen on myös yksi paineenalainen tekijä.

Lisärahoituksen hankkiminen ja poliittisen kiinnostuksen lisääminen rauhantyötä kohtaan ovat Mekrin mukaan suuria kysymyksiiä. Yritysyhteistyö, Slush, teknologia, uudenlaiset työkalut ja erilainen työn arvokkuus voisivat kenties lisätä kiinnostusta ja rahoitusta. Vapaaehtoistyö motivoi yhä laajemmin nuorta sukupolvea ja sitouttaa tuntuvammin yrityksen työntekijöitä.

Rajoitteina hänen mielestään ovat jähmeät rakenteet ja siviili-sotilasyhteistyö. Projektimainen rahoitus uhkaa kokonaisvaltaista kriisinhallintaa. Asiantuntijoita tarvitaan hedelmällisen yhteistyön edistämiseksi ja edelleen alan kehittämiseksi. Miten me voimme luoda näistä nykylähtökohdistamme tarvetta rauhanasiantuntijoille Suomessa?